

Çevre Dosyası: Nükleer Enerji ve Türkiye (I)

Nedir bu nükleer enerji? Hemen her gün herhangi bir yerde duyup, okuyabileceğimiz, bizzat görmesek de bizi etkileyebilecek son derece önemli bir kavram nükleer. Bakın Larousse Ansiklopedik sözlüğü nasıl tanımlamış nükleeri; “Atom çekirdeğiyle, bundan kaynaklanan enerjiyle ve bu enerjiden yararlanan teknikle ilgili.” Son derece sade ve anlaşılır görülüyor öyle değil mi? Şu günlerde ise “nükleer” kavramı kapsamındaki “nükleer enerji”, siyaset, ekonomi, savaş, çevre, insan hakları, sağlık gibi pek çok kavramla doğrudan etkileşen, güçler dengesinde etkin

bir araç olan uluslararası bir kavram haline gelmiştir. Birkaç sayı sürecek olan “Nükleer enerji ve Türkiye” konusunu bu farklı içeriklerle incelemeye ve tüm konuyu Türkiye açısından değerlendirmeye çalışacağız. Yukarıda tanımladığımız nükleer kavramı 1970’lerde tüm dünyada yaşanan petrol krizleriyle başlayan alternatif enerji arayışlarıyla önem kazanmaya başladı. Aslında ülkemizde nükleer güç santrallerinin kurulmasıyla ilgili kararlar TEK kurulmadan öncelerine, 1965’lere dayanıyor. Ancak yine politik istikrarsızlıklar nedeniyle 1977’de bitirilip işletilmeye baş-

lanılması düşünülen 300 MWe’lik bir santralin projesi gerçekleşmiyor. 1970 yılında TEK’in kurulmasıyla birlikte nükleer güç santralının kurulmasıyla ilgili tüm çalışmalar buraya devrediliyor. TEK bünyesinde Nükleer Santraller Dairesi kuruluyor ve genel olarak çalışmalarını yer seçimi ve dışarı verilecek ihaleler üzerine odaklıyor. 3. Beş Yıllık Kalkınma Planı’ndaki ilgili hükümler, TEK’in nükleer teknolojiye girişinin sağlanması, nükleer enerjinin uzun dönemde elektrik enerjisi üretiminde yurtiçi kömür, petrol ve hidrolik kaynakların ihtiyaçları karşılayamadığı dö-

nemde işletmeye açılacak tarzda planlanması yönündedir. Ancak bu amaçla yapılması planlanan 80 Mwe'lik eğitim amaçlı bir prototip santralin yapım çalışmaları da maddi gerekçelerle iptal ediliyor.

1975 yılında 3 İsviçre ve 1 Fransa firmasından oluşan müşavir-mühendislik konsorsiyumu ile sözleşme imzalandı. 1976 Akkuyu'da bir nükleer santralin kurulması için TAEK'den (Türkiye Atom Enerjisi Kurumu) "Yer Lisansı" alındı ve 8,5 Km²' lik yerin TEK'e tahsis edilmesi sağlandı. Bunu takip eden hızlı çalışmalarla dünyada (Japonya hariç) nükleer enerji teknolojisi üretilen tüm ülkelerden firmalar pas-tadan pay almak için yarıştılar. 1980'li yıllarda Türk Hükümeti'nin bu konudaki politikası Yap-İşlet-Devret'ti. Aynı dönemde Akkuyu'daki proje birkaç kez mali nedenler ve anlaşmalardaki taleplerden kaynaklanan uyumsuzluklarla tekrar tekrar ihale edilmek zorunda kaldı. Buna paralel olarak, tamamen yerli kaynaklarla Sinop-İnceburun'da da 1980 yılında bir ön çalışma başlatıldı. Fakat deprem açısından çıkan sorunlardan dolayı yer lisansı alınamadı ve Sinop'taki araştırma durduruldu. Bundan sonra günümüze kadar pek çok firma gerek hükümetlerin çağrısı üzerine, gerekse kendi satış politikaları nedeniyle teklifte bulunmuş ve bunların bir kısmı değerlendirilmeye alınarak çalışmalara başlanılmıştır.

Şimdi Türkiye'nin neden bu kadar ısrarcı bir tavırla bu konuya yaklaştığını irdelemeliyiz. Dünyanın bu konudaki tüketimi destekleyen eğilimi, varsayılan bir ener-

ji açığı ve iktidar kavgalarının elbette Türkiye'nin bu konudaki politikasını etkilediği ve tutkulu politikacıların sınırlı mali desteklerle hevesvari atılımlarda bulunması tahmin edilebilir sonuçlar. Ancak bugün bile istatistiklerin değerlendirilmesiyle cevabını alamadığımız bir soru ya da birkaç soru var; Türkiye'nin kendi nükleer dışı kaynakları tam kapasite kullanıldığında yine de enerji açığı olacak mı? Toplum sağlığı aşırı tüketen toplumun (!) enerji açığını gidermek için feda edilebilir mi?

Bu konulardaki başlıca iddalar ülkeyi önümüzdeki yıllarda büyük bir enerji açığının beklediği ve olası bir savaşta nükleer silah yapımı için gereken bilgiden yoksun olmamızın tehlikeli olabileceğidir.

Bu iddalara verilecek sağduyulu basit iki cevap; nükleer dışı kaynakların tespitinin tam yapılmasıyla ortaya daha net koyulabilecek olan enerji açığının

kesinlikle olmayacağı gerçeği ve anahtar teslim reaktörlerle nükleer silah teknolojisinin öğrenilemeyeceğidir ki zaten Türkiye "Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması" na en önce imza koyan ülkelerden birisidir.

Türkiye'nin gelecekte enerji açığı olacağı ile ilgili iddalara ise yıllık tüketim ve üretim artışlarına bakarak bir yanıt verebiliriz. Aşağıdaki tablolar Türkiye'nin gelecekteki enerji üretim/tüketiminin bir değerlendirmesini sunuyor:

Gelecek sayıda Nükleer Reaktörler, toplum sağlığı açısından nükleer enerji ve istatistikleri inceleyeceğiz.

Kaynaklar:

Yaprak RENDA, Mart, 1995 Bilim ve Teknik Dergisi sh. 52-58
TMMOB Elektrik Mühendisliği Dergisi Sayı 401, muhtelif kısımlar
TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası, Resmi Yalanlar Sivil Gerçekler Birinci Toplantı: Enerji politikası ve Nükleer Santraller.

1997-2010 Arası Kurulu Güç - Puant (Anlık Fiili Tüketim) Karşılaştırması Yıllık %7 Artış Esasında

Yıllar	Tahmini Kurulu Güç (MW)	Tahmini Puant (MW)
1997	22734	15244
1998	24325	16311
1999	26028	17453
2000	27850	18674
2001	29799	19982
2002	31885	21380
2003	34117	22877
2004	36506	24479
2005	39061	26192
2006	41795	28026
2007	44721	29987
2008	47852	32086
2009	51201	34333
2010	54785	36736